

MİLLİ AZLIQLARIN MÜDAFİƏSİ HAQQINDA ÇƏRÇİVƏ KONVENSIYASI

Suallar və cavablar

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Çərçivə Konvensiyası nədir?

■ Milli azlıqların müdafiəsi haqqında Çərçivə Konvensiyası 1998-ci ildə qüvvəyə minib və milli azlıqlara mənsub şəxslərin hüquqlarını qorumaq üçün nəzərdə tutulmuş hərtərəfli beynəlxalq müqavilədir.

Niyə Çərçivə Konvensiyası adlanır?

■ Çərçivə Konvensiyasının mətnində fərdlərin yararlandığı hüquqlar və dövlətlər tərəfindən riayət edilməli olan tamamlayıcı öhdəlikləri təsbit edilib. Konvensiya beynəlxalq hüquqa əsasən hüquqi olaraq məcburi sənəd olsa da “Çərçivə” sözü iştirakçı dövlətlərin Konvensiyanın bəzi müddəalarını milli qanunvericilik və hökumət siyasəti vasitəsilə öz xüsusi ölkə vəziyyətinə uyğunlaşdırmaq imkanını vurğulayır.

” ... plüralist və əsl demokratik cəmiyyət sadəcə milli azlığa mənsub olan hər bir şəxsin etnik, mədəni, dil və dini kimliyinə hörmət etməməli, eyni zamanda da onlara bu kimliyi ifadə etmək, qoruyub saxlamaq və inkişaf etdirmək üçün müvafiq şərait yaratmalıdır...

Çərçivə Konvensiyası ilə kim qorunur?

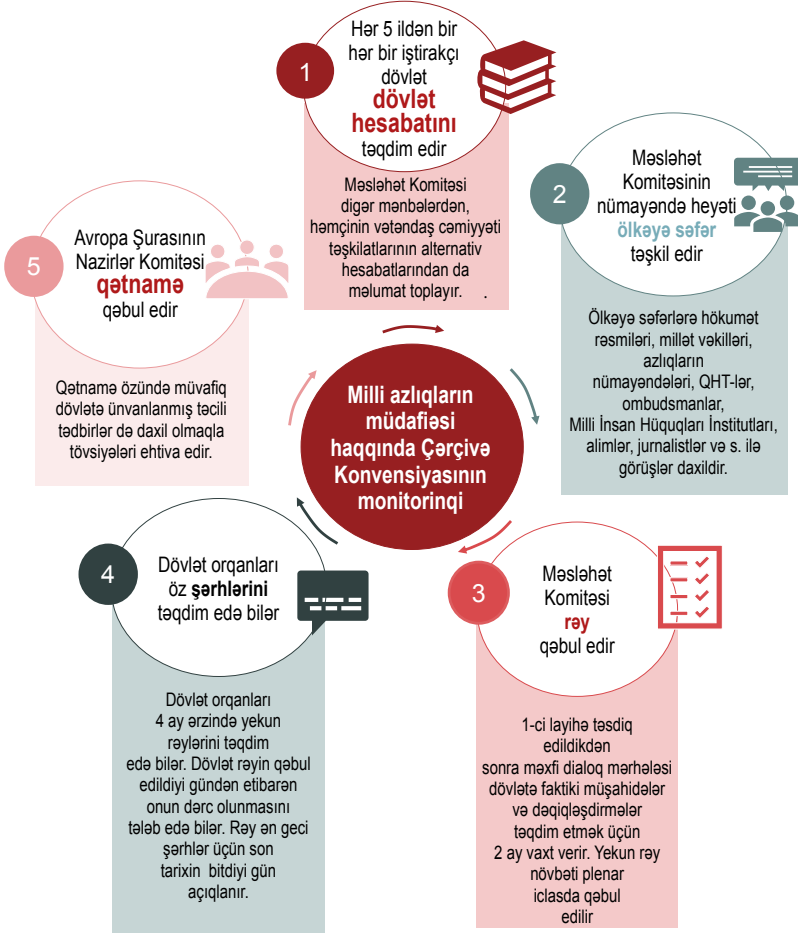
■ Çərçivə Konvensiyasında “milli azlıq” anlayışı mövcud deyil. Hər bir iştirakçı dövlətin öz ərazisi daxilində hansı qrupların konvensiya tərəfindən əhatə olunacağını müəyyən etmək üçün təqdir səlahiyyətinə malikdir. Bu tərif ayrı-seçkiliyə yol verməməli, vicdanla və beynəlxalq hüququn ümumi prinsiplərinə və həmçinin sərbəst özünüidentifikasiya prinsipinə uyğun olmalıdır.

■ Sərbəst özünüidentifikasiya prinsipi fərdlərin özlərini milli azlığa mənsub biri kimi rəftar edilmələrini istəyib-istəmədiklərini özlərinin həll etmək hüququna malik olduqlarını ifadə edir. Amma onların qərarı din, dil, adət-ənənə və mədəni irs kimi kimlikləri ilə əlaqəli olan obyektiv meyarlara əsaslanmalıdır.

■ Dövlətlər milli azlığın Çərçivə Konvensiyasına əsasən müəyyən edilməsi ilə bağlı müxtəlif yanaşmalara malikdilər, məsələn, Çərçivə Konvensiyasının müdafiəsindən yararlanacaq ənənəvi qrupların müəyyən siyahısı ilə məhdudlaşdırıcı yanaşmadan tutmuş konvensiyanın maddələrini geniş qruplara çevik şəkildə tətbiq edən daha açıq yanaşmaya qədər sahibdirlər.

Çərçivə Konvensiyası necə monitorinq edilir?

— Çərçivə Konvensiyasının monitorinqi 18 müstəqil ekspertdən ibarət qurum olan Çərçivə Konvensiyası üzrə Məşvərət Komitəsi ilə birlikdə Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi tərəfindən həyata keçirilir.

” ... Avropa tarixində baş vermiş sarsıntılar milli azlıqların müdafiəsinin bu qitədə sabitlik, demokratik təhlükəsizlik və sülh üçün vacib olduğunu göstərdi...

Milli azlıqlara aid olan fərdlərin yararlandığı hüquqlar

**Və dövlətlər tərəfindən yerinə yetirilməli olan
tamamlayıcı öhdəliklər**

Etnik, mədəni, dil və dini kimlikləri sərbəst ifadə etmə - Ayrı-seçkiliyə məruz qalmama - Səmərəli bərabərliyi təşviq etmə - Azlıqların mədəniyyətlərini, dinlərini və dillərini qoruma və inkişaf etdirmə - Mədəniyyətlərarası dialoqu təşviq etmə və azlıqlara mənsub şəxsləri düşmənçilik və ya zorakılıqdan qoruma - Sərbəst toplaşma, birləşmə, ifadə, fikir, vicdan və din azadlığından yararlanma - Azlıqların dillərində yayım və azlıqların mediasına dəstək ilə müxtəlif media məkanının təşviqi - Ənənəvi olaraq və ya milli azlıqların əhəmiyyətli sayda yaşadığı ərazilərdə hakimiyyət orqanları ilə təmas zamanı azlıqların dillərindən istifadə etmə - Şəxsi adların, yer adlarının və digər topoqrafik göstəricilərin azlıqların dillərində yazılması - Təhsili hamı üçün əlçatan etmə və mədəniyyətlərarası biliklərin təşviqi - Özəl və dövlət məktəblərində azlıqların dillərinin öyrədilməsi və bu dillərdə tədris - Milli azlıqlara mənsub şəxslərə aid məsələlərlə bağlı ictimai qərarların qəbuluna təsir göstərə bilmə - Mədəni, sosial və iqtisadi həyatda iştirak etmə - Azlıqların hüquqlarını məhdudlaşdırmaq üçün siyasi məqsədlə seçki bölgələrinin sərhədlərinin dəyişdirilməsi - İkitərəfli, çoxtərəfli və sərhədyanı əməkdaşlıq vasitəsilə azlıqların hüquqlarını təşviq etmə

Milli azlıqlara mənsub şəxslər Çərçivə Konvensiyası ilə harada qorunur?

— Çərçivə Konvensiyasının qüvvədə olduğu 39 dövlət var. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Kosovoda Müvəqqəti İdarəetmə Missiyası (UNMIK) ilə Kosovo* haqqında xüsusi monitoring sazişi mövcuddur.

► Çərçivə Konvensiyasının iştirakçısı olan dövlətlər

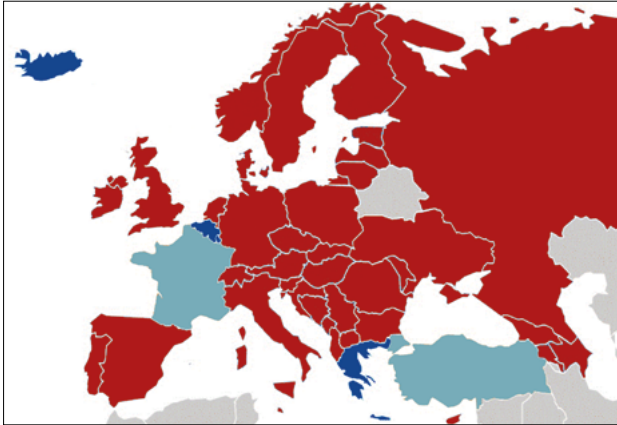
Albaniya	Estoniya	Malta	San-Marino
Ermenistan	Finlandiya	Moldova Respublikası	Serbiya
Avstriya	Gürcüstan	Monteneqro	Slovak Respublikası
Azərbaycan	Almaniya	Niderland	Sloveniya
Bosniya və Herseqovina	Macarıstan	Şimali Makedoniya	İspaniya
Bolqarıstan	İrlandiya	Norveç	İsveç
Xorvatiya	İtaliya	Polşa	İsveçrə
Kipr	Latviya	Portuqaliya	Ukrayna
Çex Respublikası	Lixtenşteyn	Rumıniya	Birləşmiş Krallıq
Danimarka	Litva	Rusiya Federasiyası**	

► Çərçivə Konvensiyasını imzalamış amma ratifikasiya etməmiş dövlətlər

Belçika	İslandiya
Yunanıstan	Lüksemburq

► Çərçivə Konvensiyasını nə imzalamış nə də ratifikasiya etmiş dövlətlər

Andorra	Monako
Fransa	Türkiyə

* Bu məndə Kosovoya, əraziyə, qurumlara və ya əhaliyə edilən bütün istinadlar Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasının 1244 sayılı Qətnaməsinə tam uyğun olaraq və Kosovonun statusuna xələl gətirmədən başa düşülməlidir.

** Rusiya Federasiyası artıq Avropa Şurasının üzvü deyil, lakin hələ də Milli azlıqların müdafiəsi haqqında Çərçivə Konvensiyasının iştirakçısı olan dövlətdir.

” ... tolerantlıq və dialoq mühitini yaradılması mədəni müxtəlifliyin hər bir cəmiyyət üçün bölünmə deyil, zənginləşmə mənbəyi və faktoru olmasını təmin etmək məqsədilə əhəmiyyət kəsb edir...

MƏLUMAT

Təmas:

Milli azlıqların müdafiəsi haqqında Çərçivə Konvensiyasının katibliyi

Avropa Şurası
F-67075 Strasburq Cedex
minorities.fcnm@coe.int

www.coe.int/minorities

QHT-lərin rolu haqqında daha ətraflı məlumat üçün:

www.coe.int/en/web/minorities/role-of-ngos

www.coe.int

Avropa Şurası qitənin insan hüquqlarını müdafiə edən aparıcı təşkilatıdır. Avropa İttifaqına üzv olan bütün dövlətlər daxil olmaqla, təşkilat 46 üzv dövlətdən ibarətdir. Avropa Şurasının bütün üzv dövlətləri insan hüquqları, demokratiya və qanunun aliliyini qorumağı nəzərdə tutan Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasını imzalamışdır. Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi Konvensiyanın üzv dövlətlərdə tətbiq edilməsinə nəzarət edir.

